

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/206/2022
Identifikačné číslo spisu:	1417206177
Dátum vydania rozhodnutia:	31.01.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Mario Dubaň
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1417206177.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ing. Maria Dubaňa a sudkyň JUDr. Aleny Svetlovskej a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcu K. C. C., narodeného XX. S. XXXX, Š. F. XXX, zastúpeného advokátskou kanceláriou Weis & Partners s.r.o., Bratislava, Priemyselná 1/A, IČO: 47 234 776, proti žalovanej obchodnej spoločnosti MARKÍZA - SLOVAKIA, spol. s r. o., Bratislava, Bratislavská 1/a, IČO: 31 444 873, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Paul Q, s. r. o., Bratislava, Karadžičova 2, IČO: 35 906 464, o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. 16C/36/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. septembra 2021 sp. zn. 15Co/207/2019 v spojení s opravným uznesením z 29. septembra 2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanej priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 15. mája 2019 č. k. 16C/36/2017-492 I. konanie v časti týkajúcej sa uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy zastavil; II. v časti týkajúcej sa uplatneného nároku na primerané zadostučinenie formou ospravedlnenia žalobu v celom rozsahu zamietol; III. žalovanej priznal voči žalobcovi nárok náhradu trov konania v celom rozsahu.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že v prípade stretu subjektívneho práva na ochranu osobnosti a slobody prejavu, ku ktorému v posudzovanej veci došlo, je predpokladom správneho rozhodnutia preskúmanie proporcionality medzi namietaným zásahom do práva na ochranu osobnosti žalobcu a ústavnými garanciami slobody prejavu žalovanej. Na tento účel považoval za potrebné vykonať test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v posudzovanom prípade uverejnil informáciu. Pri odpovedi na otázku „KTO“, teda na otázku subjektu, ktorý mal v danom prípade neprípustným spôsobom zasiahnuť do žalobcovho práva na ochranu osobnosti (práva na česť a dôstojnosť), vychádzal zo stabilizovanej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý subjekty uplatňujúce slobodu prejavu rozčleňuje do viacerých skupín z hľadiska

dôležitosti ich prejavov pre výmenu názorov v demokratickej spoločnosti. Vo vzťahu k uvedenému konštatoval, že v posudzovanej veci je žalovaná vysielateľom programovej služby TV MARKÍZA, v rámci ktorej bola sporná reportáž s názvom „Občan - kontrolór“ ako súčasť relácie REFLEX odvysielaná. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti uviedol, že žalovaná je nositeľom slobody prejavu, preto sa na ňu vzťahuje zvýšená ochrana poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, čo musel pri rozhodovaní primeraným spôsobom zohľadniť. Pri odpovedi na otázku „O KOM“ bola reportáž, poukázal na skutočnosť, že dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa zverejnené informácie týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca je osobou, ktorá sa opakovane pokúšala o volenú verejnú funkciu v miestnej samospráve, hoci v čase odvysielania reportáže takúto funkciu nezastával, sám iniciatívne oslovil televíziu MARKÍZA so svojim záujmom o odvysielanie informácií o nedostatkoch, na ktoré by chcel poukázať v obci Štiavnické Bane. Tiež poukázal na to, že žalobca je Ústavom pamäti národa evidovaný ako agent ŠtB, pričom všetky tieto skutočnosti vo svojom súhrne robia zo žalobcu minimálne relatívnu osobu verejného záujmu, takže aj v jeho prípade je potrebné uprednostniť právo na informácie pred právom na ochranu osobnosti. Pri odpovedi na otázku „ČO“ bolo predmetom spornej reportáže, súd prvej inštancie uviedol, že v čase od 6 minúty 13 sekundy sa reportáž venuje doručenému anonymnému podaniu, ktoré redaktora spracúvajúceho reportáž informovalo o minulosti žalobcu ako agenta ŠtB. Podotkol, že v tejto časti boli uverejnené aj výroky napádané žalobcom, v súvislosti s uverejnením ktorých sa domáhal ospravedlnenia. K posúdeniu otázky „KDE“ súd prvej inštancie uviedol, že reportáž bola odvysielaná v rámci relácie REFLEX na programovej službe TV MARKÍZA, ktorej je žalovaná vysielateľom. Samotná žalovaná nepoprela, že TV MARKÍZA patrí dlhodobo k najsledovanejším televíznym kanálom na Slovensku, pričom relácia REFLEX je úspešným televíznym publicistickým formátom žalovanej s vysokou sledovanosťou a značnou obľubou u divákov. V odpovedi na otázku „KEDY“ bola sporná reportáž odvysielaná, súd prvej inštancie dôvodil, že reportáž bola odvysielaná v čase, kedy dochádzalo v obci podľa záverov kontroly Najvyššieho kontrolného úradu k porušovaniu všeobecných právnych predpisov, pričom žalobca v tom čase nevykonával verejnú funkciu. Z pohľadu posúdenia nároku žalobcu považoval súd za najpodstatnejšiu odpoveď na otázku „AKO“ boli napádané výroky uverejnené. V tejto súvislosti uviedol, že podstatná časť reportáže bola venovaná nedostatkom, na ktoré žalobca upozorňoval, a od 6 minúty a 13 sekundy sa objavila informácia o anonymnom podaní, nasledovali dva niekoľkokosekundové zábery na anonymné podanie a spis reg. č. 9075, pričom zároveň zvukom odznegli slová „K. C. býval agentom ŠtB. Rozsiahly spis máme k dispozícii. Dlhé roky šikanuje svojich nepriateľov a vyžíva sa v tom. Dlhé roky sa na dôchodku venuje udávaniu a vždy si nájde nejakú obeť. Súdiť sa je jeho vášeň. Zdá sa nám mimoriadne nespravodlivé, aby bol tento pán v televízii prezentovaný ako bojovník za spravodlivejšiu spoločnosť“. Ďalej spresnil, že z týchto slov sú napádané výroky: „Dlhé roky sa na dôchodku venuje udávaniu a vždy si nájde nejakú obeť“ a „Súdiť sa je jeho vášeň“. Výroky „... na dokreslenie, najkurióznější z jeho záznamov je bohužiaľ udanie aj vlastného otca.“, „... pán X. sa vzdal predčasne mandátu, keďže nezvládol terorizovanie K. C., vyškoleného bývalým režimom na túto činnosť.“, „Má viacero súdnych sporov s miestnymi občanmi“ a „... má niekoľkonásobný by-pass a pritom samozrejme ani povolenie od lekára na šoférovanie.“ zvukom nezazneli, nachádzajú sa v anonymnom podaní, ktoré je na záberoch vyobrazené. Súd prvej inštancie konštatoval, že pri posudzovaní limitov slobody prejavov treba rozlišovať medzi faktami (skutkovými tvrdeniami) a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov dôkazy naopak nepripúšťa, hoci aj tie musia vychádzať z dostatočného faktického základu. Pokiaľ šlo o napadnuté výroky, súd prvej inštancie mal za to, že výrok „Súdiť sa je jeho vášeň“ má charakter hodnotiaceho úsudku a zvyšné výroky majú charakter skutkových tvrdení. V tejto súvislosti konštatoval, že tri zo strany žalobcu iniciované civilné súdne konania síce nesvedčia o vášni žalobcu pre súdenie sa, aj v tomto prípade však platí, že to, že žalobca aktívne uplatňuje svoje ústavné právo na súdnu ochranu, ho nijakým spôsobom nedifamuje, preto ani hodnotiaci úsudok o vášni pre súdenie ho nemôže difamovať. Pokiaľ išlo o ostatné štyri výroky, podľa súdu prvej inštancie ich pravdivosť nebola v konaní preukázaná, avšak pre posúdenie, či ich uverejnením došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, bolo pritom potrebné sa zaoberať práve spôsobom, akým došlo k ich zverejneniu. Súd prvej inštancie poukázal na to, že už vytvorenie samotnej reportáže inicioval žalobca sám a potom ako bola nakrútená, dotazoval žalovanú, kedy bude relácia odvysielaná. O reportáži ako celku súd uzavrel, že nebola zameraná na minulosť

žalobcu, ani na výroky týkajúce sa osoby žalobcu, ktoré žalobca napáda. Ďalej uviedol, že časť od začiatku reportáže do času 6 minút a 13 sekúnd je venovaná výlučne podnetom žalobcu voči nedostatkom pri výkone samosprávy v obci Štiavnické Bane, pričom aj na konci reportáže zaznieva konštatovanie, že spôsobom, akým samospráva reaguje na legitímne právo občanovi upozorňovať na nedostatky, sa v konečnom dôsledku prejaví v nasledujúcich voľbách do samosprávy. Súd prvej inštancie konštatoval, že v tejto časti reportáž naplnila účel, ktorý žalobca oslovením televízie sledoval. Pokiaľ išlo o časť reportáže venovanú minulosti žalobcu a uverejneniu záberov na spis o evidencii žalobcu ako agenta ŠtB a záberov na anonymné podanie, uzavrel, že autor dostatočne dôsledne oddelil informáciu o anonymnom podaní od zamerania reportáže. Dodal, že reportáž sa žiadnym spôsobom neprihlásila k obsahu samotného anonymného podania, a to ani k výrokom, ktoré odzneli zvukom, ani k výrokom, s ktorými by sa divák mal možnosť oboznámiť len zastavovaním, prípadne spätným pretáčaním záznamu, čo nepovažoval za konanie typické pre bežného diváka publicistickej relácie. Pritom každý priemerný divák to mohol v kontexte reportáže s ohľadom na dostatočné oddelenie obsahov vyhodnotiť, nakoľko mu na to spôsobom vyhotovenia relácie bol poskytnutý dostatočný priestor. Súd prvej inštancie preto dospel k záveru, že v kontexte celej relácie k zásahu do práva na ochranu osobnosti odvysielaním reportáže „Občan - kontrolór“ dňa 16. januára 2017 v relácii REFLEX, odvysielanej televíziou MARKÍZA, nedošlo.

1.2. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 29. septembra 2021 sp. zn. 15Co/207/2019 v spojení s opravným uznesením z 29. septembra 2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku II., ktorým v časti týkajúcej sa uplatneného nároku na primerané zadostučinenie formou ospravedlnenia žalobu v celom rozsahu zamietol a vo výroku III., ktorým priznal žalovanej voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu, potvrdil.

2.1. V odôvodnení sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že v danej veci nedošlo k neoprávnenému zásahu zo strany žalovanej spôsobilého vyvolať narušenie chránených záujmov, z dôvodu ktorého žalobu o nároku na primerané zadostučinenie formou ospravedlnenia zamietol. Odvolací súd konštatoval, že súd prvej inštancie vykonal vo veci potrebné dokazovanie za účelom zistenia, či informácie, ktoré odzneli v predmetnej relácii sú hodnotiace úsudky alebo skutkové tvrdenia, pričom dospel k správne záveru. V súvislosti s výrokom „Súdiť sa je jeho vášeň“ dodal, že predmetný hodnotiaci úsudok žalovanej vo vzťahu k spôsobu, akým bol prezentovaný v predmetnej relácii, keď bol iba odcitovaný z anonymného podania doručeného žalovanej v závere tejto relácie, bolo potrebné posúdiť ako prípustný, keďže charakterizoval osobu žalobcu, ktorý sám inicioval predmetnú reportáž z dôvodu jeho nespokojnosti s činnosťou verejnej správy a vedeniu obce Štiavnické Bane, z ktorej pochádza a v ktorej žije. Poznamenal, že tento hodnotiaci úsudok vyplýva z reálneho základu. Z uvedených dôvodov podľa názoru odvolacieho súdu nebolo možné súhlasiť s odvolacím tvrdením žalobcu, že z vykonaného dokazovania vyplynulo, že viedol iba jeden civilný spor a že hodnotiaci úsudok redaktora je neprimeraný a neoprávnený. Odvolací súd ďalej dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne uzavrel, že napádaný výrok „Dlhé roky sa na dôchodku venuje udávaniu a vždy si nájde nejakú obeť“ ako skutkové tvrdenie žalobcu nedifamuje, keďže jeho pravdivosť bola v konaní preukázaná. Poukázal na to, že sám žalobca tvrdil, že v minulosti podával množstvo kvalifikovaných podnetov týkajúcich sa nedostatkov vo verejnej správe, predovšetkým v obci Štiavnické Bane, že je znály problematiky samosprávy, oslovil ohľadom káuz v obci poslancov, hlavného kontrolóra, orgány činné v trestnom konaní, napísal desiatky podaní. Podľa odvolacieho súdu prvoinštančný súd riadne vyhodnotil, že ani ďalšie skutkové tvrdenie „Má viacero súdnych sporov s miestnymi občanmi.“ nemôže žalobcu difamovať, nakoľko zistil koľko súdnych sporov žalobca vedie, ktorý aj sám redaktorovi predmetnej relácie povedal, že spory má. Odvolací súd tiež poukázal na to, že skutkové tvrdenie sa opiera o fakt, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania. Podotkol, že oznámenie pravdivej informácie v zásade nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokiaľ tento údaj nie je podaný tak, že skresľuje skutočnosť, či nie je natoľko intímny, že by odporoval právu na ochranu súkromia či ľudskej dôstojnosti. Z hľadiska pravdivosti skutkových tvrdení nie je nevyhnutné trvať na ich úplnej presnosti, ale je postačujúce, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde, teda stačí, aby pravdivá bola podstatná časť tvrdenia (oznámenia). Odvolací súd sa napokon stotožnil i so záverom súdu prvej

inštalácie, podľa ktorého pravdivosť zvyšných výrokov preukázaná nebola, aj napriek tomu nemohli zasiahnuť do práva na ochranu osobnosti žalobcu. Poukázal pritom na to, že nie každý neoprávnený zásah do práva na ochranu občianskej cti bude objektívne spôsobilý narušiť alebo ohroziť práva chránené ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“). Záleží na prostredí, v ktorom k zásahu došlo, na subjekte zásahu, na objekte zásahu, na jeho obsahu, pokiaľ išlo o skutkové tvrdenia, na intenzite a na ďalších okolnostiach, za ktorých bol urobený. Odvolací súd dospel k záveru, že prvoinštančný súd sa uvedenými kritériami riadil a správne sa zaoberal tým, za akých okolností došlo k výrobe predmetnej relácie, zverejneniu predmetných výrokov, i tomu, že autor relácie dostatočne dôsledne oddelil informácie o anonymnom podaní od zamerania reportáže, pričom vykonal aj test proporcionality, na základe čoho potom dospel k správne záveru, že v danom prípade nedošlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu predmetnou reportážou, čo náležite v odôvodnení vysvetlil. Pre úplnosť dodal, že pokiaľ sa v závere reportáže objavilo anonymné podanie s predmetnými výroky týkajúce sa žalobcu, ktorý je v obci Štiavnické Bane verejne známy, nemožno žalovanej vytýkať, že tieto výroky prezentovala. Navyše, tieto výroky neodznili v predmetnej reportáži zvukom, boli len obrazom zobrazené, a to na minimálny čas v závere reportáže, takže v celom kontexte tejto reportáže nemohli poškodiť dobré meno a česť žalobcu. Odvolací súd sa napokon nestotožnil ani s tvrdením žalobcu, že na skutočnosti uvedené v anonymnom liste mu nedal redaktor možnosť sa vyjadriť, nakoľko predmetná reportáž nebola o samotnom žalobcovi, tento ju len inicioval z dôvodu, aby upozornil na nedostatky vo svojej obci.

2.2. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 a § 262 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktoré odôvodnil poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Namietal, že odvolací súd sa pri posudzovaní odvolania neriadil judikatúrou Najvyššieho súdu SR a odklonil sa od jeho ustálenej rozhodovacej praxe. S poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/293/2015 a MCdo/46/2000 uviedol, že na úspešné uplatnenie práva na ochranu osobnosti sa nevyžaduje vyvolanie následkov, ale stačí, že zásah bol objektívne spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo narušenia práva chráneného ustanovením § 11 OZ. Žalobca ďalej konkretizujú jednotlivé okolnosti, za ktorých bol urobený podľa jeho názoru neoprávnený zásah do jeho práva na ochranu občianskej cti, poukázal na prostredie, v ktorom k zásahu došlo, a to vysielanie najsledovanejšej celoštátnej televízie TV Markíza. Subjektom zásahu teda bola celoštátna televízia, pričom zásah sa uskutočnil v podvečernom čase v relácii Reflex, ktorá je zostavená zo silných ľudských príbehov plných emócií, šokujúcich, ba až absurdných občianskych káuz, investigatívnych reportáží, záhad, medicínskych noviniek, zaujímavostí, výročí a šoubiznisu. Ďalej poukázal na to, že objektom zásahu je dôchodca, ktorý sa zaujíma o život v obci a poukazuje na jej nedostatky. Pokiaľ išlo o obsah, ktorý žalobca napadol žalobou, predstavoval ho jeden hodnotiaci úsudok, ktorý podľa jeho názoru súdy nesprávne vyhodnotili ako pravdivý, a ďalšie skutkové tvrdenia, ktoré aj súdy posúdili ako nepravdivé. Vo vzťahu k výroku „Dlhé roky sa na dôchodku venuje udávaniu a vždy si nájde nejakú obeť“ podotkol, že výraz „udávať“ má pejoratívny význam a v mysliach ľudí sa spája s totalitným režimom pred rokom 1989. Rovnako slovné spojenie „Súdiť sa je jeho vášeň“ považoval za nepravdivé a pôsobiace pejoratívne. Žalobca napokon poukázal aj na intenzitu zásahu vzhľadom na citlivosť a formuláciu žalovaných výrokov. V súvislosti so zverejnením informácií o jeho zdravotnom stave s poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/137/2008 (R 53/2010) konštatoval, že informácia o tom, že má by-pass, navodzuje dojem jeho zhoršeného zdravotného stavu. Dal do pozornosti, že obdobné informácie sú citlivými, osobitne chránenými osobnými údajmi, čo súdy dostatočne nezohľadnili.

3.2. Na základe uvedeného navrhol, aby dovolací súd napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobca v dovolaní vôbec nevymedzil a nekonkretizoval právnu otázku, ktorá mala byť odvolacím súdom riešená v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou odvolacieho súdu, čím nebola naplnená esenciálna podmienka pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Preto navrhla podané dovolanie odmietnuť, alternatívne zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. Žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

11. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Z uvedeného dôvodu dovolací súd z hľadiska prípustnosti dovolania posudzuje (iba) materiálny substrát samotného odvolacieho konania spočívajúci vo vymedzení právnej otázky a predostretí vlastnej argumentácie dovolateľa v zmysle § 432 ods. 2 CSP, súčasne zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax (iura novit curia, 4Cdo/11/2021, 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

12. Vychádzajúc z obsahu dovolania ako celku dovolací súd za použitia výkladového pravidla uvedeného v ustanovení § 124 ods. 1 CSP ústavne súladným spôsobom (porovnaj nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 336/2019) z podaného dovolania vyabstrahoval podstatu právnej otázky, ktorej preskúmania sa dovolateľ domáha, a to posúdenie (ne)oprávnenosti zásahu do osobnostných práv žalobcu reportážou, zverejnenou žalovanou ako vysielateľom programovej služby TV MARKÍZA. Podľa jeho názoru sa pri riešení uvedenej otázky odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

13. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

14. Dovolateľ za účelom podpory svojej dovolacej argumentácie poukazoval v priebehu dovolania (z hľadiska jeho obsahovej štruktúry) v kontexte rôznych parciálnych otázok súvisiacich s posudzovaním (ne)oprávnenosti zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR - sp. zn. 3Cdo/293/2015, MCdo/46/2000, 1Co/15/97, 3Cdo/137/2008 (R 53/2010).

14.1. V rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/293/2015 dovolací súd konštatoval, že „Neoprávneným je zásah, ktorý je v rozpore s právnym poriadkom. Môže k nemu dôjsť ústne, písomne alebo aj inak, vždy však musí byť jeho súčasťou rozpor so zákonom spočívajúci v tom, že ten, kto do chránených práv zasiahol, nemal na to zákonné oprávnenie a že nebol daný žiadny z dôvodov výnimočne vylučujúcich protiprávnosť zásahu ... Základnou hmotnoprávnou podmienkou pre vznik osobitných občianskoprávných sankcií v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka je objektívna spôsobilosť zásahu vyvolať nemajetkovú ujmu, spočívajúcu buď v porušení, alebo i len ohrození osobnosti fyzickej osoby ... Objektívne spôsobilé zasiahnuť do chránených osobnostných práv je konanie, ktorého dôsledky by v rovnakej situácii negatívne pôsobili na každú inú fyzickú osobu ako nebezpečenstvo zníženia jej vážnosti u spoluobčanov a tým aj nebezpečenstvo nepriaznivého ovplyvnenia jej uplatnenia v spoločnosti. Vzhľadom na to, že právna úprava ochrany osobnosti je založená na objektívnom princípe, nevyžaduje sa, aby na strane pôvodcu zásahu existoval úmysel priamy alebo nepriamy, alebo nedbanlivosť či už vedomá alebo nevedomá“.

14.2. V ďalšom dovolateľom označenom rozhodnutí sp. zn. MCdo/46/2000 najvyšší súd okrem iného uviedol, že „pre samotný vznik práva na poskytnutie morálneho zadosťučinenia je postačujúce čo i len ohrozenie chránených osobnostných práv (t.j. reálna možnosť, že určité konanie objektívne má alebo môže mať za následok napríklad zníženie vážnosti fyzickej osoby alebo ujmu na jej cti)“.

14.3. V rozsudku sp. zn. 1Co/15/97, ktorý bol uverejnený Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit 3, pod č. R 45/2000, judikoval: „Televízne vysielanie je z hľadiska rozsahu jeho pôsobenia jedným z najdostupnejších zdrojov informácii širokej verejnosti. Ak k neoprávnenému zásahu do chránených práv dôjde týmto elektronickým médiom, treba vždy vychádzať z toho, že mal širokú publicitu. To v prípade, ak zásah bol spojený so znížením dôstojnosti fyzickej osoby alebo jej vážnosti v spoločnosti, zakladá nárok oprávnenej osoby domáhať sa náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch“.

14.4. Z rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/137/2008 (R 53/2010), kde najvyšší súd posudzoval protiprávnosť zásahu do súkromia žalobkyne zverejnením skutočností z jej súkromného života v článku periodika, vyplynula právna veta, v zmysle ktorej „V prípade zásahu do práva na súkromie nie je zníženie dôstojnosti alebo vážnosti v spoločnosti v značnej miere jedinou relevantnou formou závažnosti ujmy spôsobenej fyzickej osobe na chránených právach. Ak došlo k zásahu do súkromia, nie je procesnou povinnosťou dotknutej osoby preukazovať, že neoprávnený zásah pôsobil difamačne a mal za následok zníženie jej vážnosti a dôstojnosti v spoločnosti“.

15. Dovolací súd pripomína, že pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObd/2/2020). Vec prejednávajúci senát sa preto neobmedzil len na dovolateľom produkovaný (z hľadiska povahy predmetu sporu pomerne okrajový) výpočet rozhodnutí najvyššieho súdu, ale opodstatnenosť jeho dovolacej argumentácie posudzoval za použitia komplexnejšieho prístupu so zohľadnením skutkovo i právne najpriliehavejšej rozhodovacej praxe (nielen) dovolacieho súdu.

16. Podľa čl. 19 ods. 1 ústavného zákona č. 460/1992 Z. z. Ústavy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústava“) každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

17. Podľa čl. 26 ods. 1, 2 veta prvá, ods. 4 ústavy, sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

18. Podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý má právo na slobodu prejavu. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie alebo myšlienky bez zasahovania štátnych orgánov a bez ohľadu na hranice. Tento článok nebráni štátom, aby vyžadovali udeľovanie povolení rozhlasovým, televíznym alebo filmovým spoločnostiam. Výkon týchto slobôd, pretože zahŕňa aj povinnosti aj zodpovednosť, môže podliehať takým formalitám, podmienkam obmedzeniam alebo sankciám, ktoré ustanovuje zákon a ktoré sú nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, územnej celistvosti, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky, ochrany povesti alebo práv iných, zabráneniu úniku dôverných informácií alebo zachovania autority a nestrannosti súdnej moci.

19. Ustanovenie § 11 OZ priznáva každej fyzickej osobe právo na ochranu osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Zákon nepodáva výpočet konkrétnych foriem relevantných zásahov, stanovuje ale znaky správania zasahujúceho do osobnosti (objektívna spôsobilosť zásahu negatívne dopadnúť na osobnosť fyzickej osoby, neoprávnenosť zásahu a príčinná súvislosť medzi určitým správaním a porušením alebo ohrozením osobnostných práv). Ak sú v konkrétnom prípade tieto znaky dané, má fyzická osoba právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie (viď § 13 ods. 1 OZ).

20. Dovolací súd poukazuje na to, že v prejednávanej veci vzhľadom na predmet sporu (ochrana osobnosti týkajúca sa posúdenia, či zverejnenie televíznej reportáže bolo spôsobilé zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu) a jeho okolnosti došlo ku kolízii práva na ochranu osobnosti a slobody prejavu (a práva na informácie), ako dvoch navzájom konkurujúcich si práv. V tejto súvislosti je potrebné vychádzať najmä z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), ktorý vo svojej doterajšej rozhodovacej praxi viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd treba riešiť prostredníctvom ich spravodlivej rovnováhy (pozri PL. ÚS 22/06, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (PL. ÚS 7/96). Najvyšší súd podporne v uznesení sp. zn. 5Cdo/42/2009 uviedol, že v prípade stretu subjektívneho práva žalobcu a práva slobody prejavu je predpokladom správneho rozhodnutia súdu test pomernosti, ktorý zohľadní okolnosti na oboch procesných stranách. V takýchto prípadoch je nutné vyhodnocovať a v zásade skúmať, kto, o kom, čo, kde, kedy a ako hovorí, pričom na základe odpovedí na dané otázky možno pomocou testu proporcionality určiť, ktorá sloboda má byť uprednostnená (porovnaj II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, I. ÚS 408/2010, IV. ÚS 492/2012).

21. Ústavný súd vo svojej judikatúre aplikuje pre riešenie kolízie dvoch ľudských práv alebo ľudského práva a ústavne aprobovaného verejného záujmu štandardne test proporcionality (primeranosti), ktorého zmyslom je posúdenie primeranosti zásahu do základného práva s ohľadom na jeho účel. Testom proporcionality sa posudzuje, ktoré právo má v okolnostiach konkrétného prípadu väčšiu váhu, a teda prednosť. Vzhľadom na princíp spravodlivej rovnováhy sa prednosť bez ďalšieho nepriznáva ani jednému z týchto práv. To však neplatí v prípade zjavne difamačných nepravdivých skutkových tvrdení, pri ktorých je už na prvý pohľad evidentné, že predstavujú neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti. Test proporcionality sa skladá z troch zložiek, a to z: testu vhodnosti (1), testu nevyhnutnosti (2), testu primeranosti (resp. testu proporcionality v užšom zmysle slova) (3). Pri teste vhodnosti ide o odpoveď na otázku, či inštitút obmedzujúci určité základné právo umožňuje dosiahnuť sledovaný cieľ, ktorým je ochrana iného základného práva. V rámci testu nevyhnutnosti sa porovnáva legislatívny prostriedok, ktorý obmedzuje základné právo, resp. slobodu, s inými opatreniami, umožňujúcimi dosiahnuť rovnaký cieľ, avšak nezasahujúcimi do základných práv a slobôd. Zisťuje sa teda, či v danom prípade ide o nevyhnutný zásah. Pri teste proporcionality v užšom zmysle slova súd porovnáva závažnosť oboch v kolízii stojacich základných práv tak, že vyhodnocuje otázky: 1/ kto informáciu zverejnil (KTO), 2/ koho sa informácia týka (O KOM), 3/ akých záležitostí sa informácia týka (ČO), 4/ kde došlo k zverejneniu informácie (KDE), 5/ kedy došlo k zverejneniu informácie (KEDY), 5/ ako došlo

k zverejneniu informácie (AKO). Po vykonaní testu proporcionality tak bude jednému z dvoch oproti sebe stojacích základných práv a slobôd priznaná väčšia dôležitosť, v dôsledku čoho však to druhé s menšou dôležitosťou nestráca svoju platnosť (k tomu porovnaj aj sp. zn. 2Cdo/177/2021).

21.1. V prípade, ak dôjde k posudzovaniu vzájomného stretu práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti, súd môže rozhodnúť až na skutkovom základe, ktorý je spoľahlivo zistený ohľadne oboch konkurujúcich si základných práv a slobôd (rozhodnutie PL. ÚS 25/01, rozsudok ESĽP vo veci Feldek proti Slovenskej republike).

21.2. Úvaha, či má dostať prednosť sloboda prejavu alebo základné právo na ochranu osobnosti, závisí na celkovom kontexte každého individuálneho prípadu. Z relevantnej judikatúry ESĽP je možné vyabstrahovať isté východiská (typové problémy, faktory), na ktorých posúdení by mali všeobecné súdy v takýchto prípadoch založiť svoje rozhodnutia. Predovšetkým by malo byť vzaté do úvahy: 1/ povaha výroku (t. j. či ide o skutkové tvrdenia, či hodnotiaci úsudok), 2/ obsah výroku (napr. či ide o prejav „politický“, či „komerčný“), 3/ forma výroku (najmä nakoľko je predmetný výrok expresívny, či dokonca vulgárny), 4/ postavenie kritizovanej osoby (napr. či ide o osobu verejne činnú, či o osobu aktívnu v politickom živote, prípadne o osobu verejne známu), 5/ či sa výrok (kritika) dotýka súkromnej alebo verejnej sféry tejto kritizovanej osoby, 6/ chovanie kritizovanej osoby (napr. či kritiku sama „vyprovokovala“ a ako následne sa ku kritike postavila), 7/ kto výrok predniesol (oznámil, napísal, napr. či sa jedná o novinára, bežného občana, politika a pod.), 8/ kedy tak urobil (čo znamená napr. aké mal, či mohol mať jeho autor v daný okamih k dispozícii konkrétne údaje, z ktorých vychádzal a v akej situácii tak urobil). Každý z týchto faktorov hrá istú úlohu pri hľadaní spravodlivej rovnováhy medzi základnými právami stojacimi v kolízii, pričom ich relevantná váha závisí vždy na jedinečných okolnostiach každého prípadu. Tiež je potrebné zdôrazniť, že tento výpočet relevantných faktorov nie je taxatívny (úplný, vyčerpávajúci), z hľadiska celkového kontextu veci môžu byť v osobitných prípadoch významné aj okolnosti, ktoré nie je možné zaradiť ani do jedného z vyššie vymenovaných faktorov (pozri aj nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 577/13).

22. V konkrétnom prípade je tiež relevantné, či obsah posudzovaného prejavu je formulovaný ako skutkové tvrdenie alebo ako hodnotiaci úsudok. Hodnotiaci úsudok a tvrdenie skutočnosti sa zásadným spôsobom líšia, lebo kým existencia skutočnosti môže byť preukázaná, pravdivosť hodnotiacich úsudkov nie je dokázateľná, keďže tie nepopisujú skutočnosť, ale naopak ju (viac alebo menej) voľne interpretujú (k tomu pozri aj sp. zn. 4Cdo/34/2020, resp. 8Cdo/185/2020). Aj Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, rozsudok z roku 1986, obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 27. februára 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jeruzalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001).

23. Dovolací súd po preskúmaní napadnutých rozhodnutí dospel k záveru, že meritórne posúdenie veci a myšlienkový proces, ktorý predchádzal dosiahnutiu tam obsiahnutých záverov súdmi nižších inštancií, sa neprieči vyššie prezentovaným všeobecným interpretačným východiskám. Konajúce súdy náležite zohľadnili a vyvážili v intenciách zmienených orientačných kritérií všetky relevantné okolnosti daného prípadu a konflikt slobody prejavu žalovanej s osobnostnými právami žalobcu rozhodli v duchu požiadavky spravodlivej rovnováhy.

24. Rozhodnutie súdu prvej inštancie (s ktorým tvorí potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu jeden vecný celok) po výpočte relevantných právnych noriem a zadefinovaní predmetu sporu ako stretu subjektívneho práva na ochranu osobnosti a slobody prejavu sa v bodoch 25. až 31. dôkladne venuje výsledkom súdom aplikovaného testu proporcionality v súvislosti s uverejnenou informáciou žalovanou. Súd prvej inštancie dôsledne vyhodnotil a zodpovedal otázky tvoriace v zmysle požiadaviek ustálenej judikatúry test primeranosti - „KTO“, „O KOM“, „ČO“, „KDE“, „KEDY“ a „AKO“, a to vo vzťahu k okolnostiam uverejnenia spornej reportáže, v dôsledku čoho malo dôjsť k tvrdenému neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu. Vzápätí súd jednotlivé napadnuté výroky podrobil posúdeniu, či išlo o skutkové tvrdenia alebo hodnotiace úsudky, pričom následne vyhodnocoval pravdivosť

vyslovených skutkových tvrdení a zároveň spôsobilosť každého z výrokov (vrátane hodnotiacich úsudkov) privodiť ujmu na osobnostných právach žalobcu. Napokon nemožno ponechať bez povšimnutia, že sudy nižších inštancií posudzovali predmetné výroky aj z hľadiska celého kontextu, v akom boli uverejnené, pričom zhodne konštatovali, že v kontexte celej relácie k zásahu do práva na ochranu osobnosti odvysielaním reportáže „Občan - kontrolór“ nedošlo. Dovolací súd konštatuje, že sudy nižších inštancií dali zadosť kritériám požadovaným judikátúrou EŠĽP, ústavným súdom, či najvyšším súdom v prípadoch posudzovania kolízie dvoch ľudských práv (k akej došlo aj v prejednávanom prípade), a preto s ohľadom na zákonný účel a s ním spojené mantinely dovolacieho prieskumu bolo nevyhnutné dospieť záveru o vecnej správnosti napadnutých rozhodnutí.

25. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP nepovažoval za dôvodný, keďže napadnuté rozhodnutie v otázke posúdenia neoprávnenosti zásahu do osobnostných práv žalobcu spočíva v správnom posúdení veci.

26. Dovolací súd teda dospel k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

27. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto jej dovolací súd proti žalobcovi priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.